ÄLVSBORGS ANDRA LÖSEN

Älvsborgs andra lösen bestämdes i freden i Knäred 1613 (1 milj Rdr)

1612 den 22 maj. En vecka efter att danska trupper under det pågående kriget mellan Sverige och Danmark har marscherat upp vid Älvsborgs fästning vid Göta älvs mynning, börjar de beskjuta fästningen från den närbelägna Skinnarklippan. Den försvaras av omkring 400 svenskar under befäl av Olof Stråle, men sedan danskarna dagen därpå har stormat fästningen tvingas svenskarna kapitulera den 24 maj.

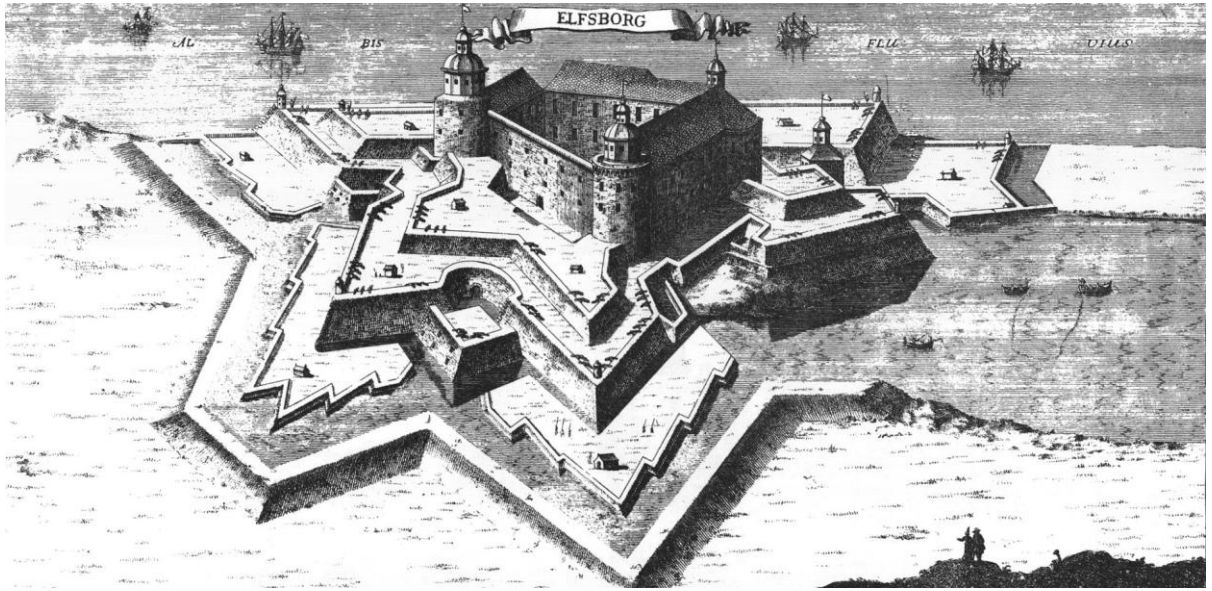

Den 22 maj 1612, under Kalmarkriget, erövrade danskarna fästningen igen men denna gång efter ett hårdare försvar lett av Olof Stråle. Danskarna stod på den plats som idag kallas Sannabacken och bombarderade fästningen med kanonkulor tills svenskarna gav upp. Denna gång blev lösesumman bestämd i freden i Knäred 1613 till 1 miljon riksdaler silvermynt (Rdr) att betalas i 4 delbetalningar under 6 år och under denna period tillhörde Älvsborg Danmark som inte lämnade den förrän 1619. 1 miljon ca 598 miljoner i dagens penningvärde efter inflation.

Av Älvsborgs fästning, beläget vid Göta älv i Göteborg, återstår idag bara en del ruiner.

Fästningen erövrades av danskarna den 22 maj 1612 under Kalmarkriget 1611–1613 och summan bestämdes i freden i Knäred 1613 till 1 miljon riksdaler silvermynt, att betalas i fyra delbetalningar: 1616, 1617, 1618 och 1619. Med den sista inbetalningen i januari 1619 kom fästningen slutligt i svensk ägo.

Summan speglar inte enbart värdet av fästningen utan får också ses som ett allmänt krigsskadestånd. Som pant för skulden höll Danmark denna gång inte bara fästningen Älvsborg utan också städerna Lödöse och Nya Lödöse samt sex härader i Västergötland (Sävedal, inklusive Svenska Hisingen, det vill säga det senare Östra Hisings härad; Askim; Bollebygd; Ale; Vättle och Flundre). Fästningen var dock det försvarspolitiskt viktigaste eftersom detta var Sveriges enda hamn åt väster. Betalningen av denna andra Älvsborgs lösen skedde genom lån, extraskatter och intäkter från kopparhandeln.

Betalningen av denna andra Älvsborgs lösen skedde genom lån, extraskatter och intäkter från kopparhandeln. Enligt Eli Heckschers beräkningar fick man vid tiden för utbetalningen en riksdaler för en hektoliter råg, och hela lösensumman för Älvsborg motsvarade värdet av två tredjedelar av ett års spannmålsskörd. På 1600-talet utgjorde dessutom spannmålsskörden en betydligt större del av nationalinkomsten än efter industrialiseringen. Älvsborgs lösen var samtidigt en extra pålaga vid sidan av flera andra kännbara skatter. Utan betydande lån från Nederländerna kunde pengarna inte fås fram, och ändå såg det tidtals omöjligt ut att gälda lösensumman. I Sverige misstänkte man att Kristian IV helst ville att svenskarna inte skulle kunna fullgöra inbetalningarna, så att han kunde få behålla Älvsborg.

När skulden var slutbetald i början av 1619 hade Falu gruva skattats på koppar så långt det var möjligt. Även kungens eget bordssilver hade man tvingats smälta om till riksdaler.

För historie- och släktforskare har Älvsborgs lösen blivit en viktig urkund. Skatteindrivarna förde nämligen ganska utförliga längder över vem ("husarm" med namn), varför (antal personer i hushållet) och beloppet (varifrån man kan få en uppfattning om personens tillgångar) som betalats och dessa noteringar finns fortfarande i de svenska arkiven.

1 miljon riksdaler år 1613 är ca 598 miljoner SEK år 2021

Hur mycket motsvarar 1 000 000 riksdaler år 1613 i 2021 års penningvärde?
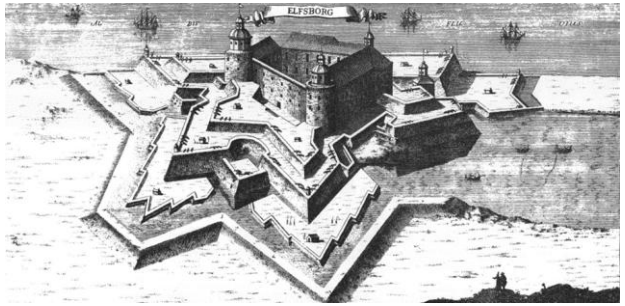
Bakgrund:
Analysen i denna utskrift bygger på en jämförelse av penningsvärdet år 2021 med penningvärdet år 1613.
Marknadsvärdet av 1 000 000 riksdaler **(daler/slagen daler)**
år 1613 var 7.0000e+6 mark.
Svar:
1 000 000 riksdaler år 1613 kunde köpa lika mycket varor och tjänster som 598 002 948 SEK år 2021 mätt med konsumentprisindex.